

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Tertia. An Causa secunda creata aliquid efficienter producat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

sed causalitas est aliquid abstractum; ergo ipsa debet explicari per aliquid abstractum, sed in causa efficiente nihil melius dicitur, quam efficiencia, seu actio; ergo actio erit causalitas cause efficientis: probatur subsumptum, quia si esset aliquid, esset agere vel efficere, sed hoc non potest esse, ergo: ma. est Adversarium: probatur mi. Non bene exprimitur, album est qualitas; ergo nec bene dicitur, causalitas est agere vel efficere, ex eo, quod unum sit concretum & alterum abstractum, & contra sicut bene dicitur, albedo est qualitas, ita bene dicitur, causalitas est actio, ergo. Sed in contra

dependentia non arguit effectum proprie dictum.

QUAESTIO III.

An Causa secunda Creat a aliquid efficienter producat?

In Ingressu ad hanc disputationem

prænotavi quidem aliqua, tanquam certa, quod causa creata non mere passivè se habeat, sed etiam efficienter concurrat ad suos effectus producendos, videtur nihilominus materiae utilitas exigere, ut res paulò fufius examinetur, supponendo itaque inania fuisse deliria antiquorum, Deum omnia producere ad præsentiam causarum creatarum,

DICO: Causæ secundæ in hoc sublunari mundo verè Physicè efficiunt & producunt suos effectus. Hæc est Catholicorum omnium, &

Probatur primò: Ex Sacra Scriptu-

ra 1. Joan. 3. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem patiendi & clausit viscera sua ab eo. Si enim fratrem suum, quem videt non diligit, Deum, quem non videt, quomodo diligere possit: & Matth. 25. Prædicat Saluator, quomodo Filius hominis, cum venerit in Majestate sua, exprobrabit Peccatoribus, quod opera bona neglexissent facere: *Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare, sitivi, & non dedistis mihi potum, hospes eram, & non collegistis me, infirmus & in carcere, & non visitastis me, quia non fecistis mihi ex minimis meis, nec mihi fecistis.* Et alibi plura similia comminatoria & exprobratoria. Ex quibus sic argumentor: Si Deus omnes omnino effectus causarum secundarum producit, ita, quod illæ nihil præsent, præter solam præsentiam, non haberet rationem, cur unos collaudaret de factis operibus bonis & meritoriis, & aliis exprobraret: omissionem istorum operum, ergo: probatur ant. quia tam boni, quam reprobi exhibuerunt tantummodò præsentiam suam, nec in virtute eorum fuit, ut ipsi producerent suos effectus; ergo gratis exprobraretur ipsis, cum nihil omiserint, quod in ipsis fuit, & si Deus solus producit effectus, solus illa causa est, quare hæc sint producti, & illinc sint omisi.

Probatur Conclusio secundò,

Authority Sanctorum Doctorum nostrorum Augustini lib. 5. de Civit. cap. 9. ubi docet: *Humanas voluntates humanorum operum causas.* Serm. 38. de verbis Dom. cap. 10. ait: *Homo hominem generat, equus equum, & pecus pecudem:* & 3. Trinit. cap. 8. dicit: *Sicut Matres sunt gravide scitibus, ita ipse mundus gravidus est causis nascentium:* ac denique lib. 9. cap. 17. universalitèr docet: *Naturam à Deo creatam esse ad suos certos effectus.* D. Bernardi de Vite mystica cap. 32. ubi ait: *Charitas ergo, quæ oriosa esse non potest, ubicunq; est, operibus se ostendit, sicut beatus Gregorius dicit: Probatio dilectionis exhibitio est operis:* & Epist. 84. de castigationis ratione & discretionem habenda scribens ait: *In similibus factis causa dissimilis simile recusat iudicium.* Et de Convers. ad Clericum cap. 8. adferbit opera nostra nobis dicens: *Nec enim opera*

H h h trans-

Arguitur: Nequit dici, quod causa efficiens habeat aliquam causalitatem respectu ejus, in quod non influit esse, sed non influit esse in subiectum; ergo non potest dici, quod habeat aliquam causalitatem respectu ejus. Sed R. dist. mi. non influit esse intrinsecum & absolute, concedo mi. non influit esse extrinsecum & secundum quid, nego mi. & consequentiam. Itaque licet subiectum præsupponatur simpliciter agenti, nihilominus sicut materia dicitur effectus formæ extrinsecus, ex eo, quod accipiat ab ea esse specificum, & determinatum in genere cause formalis, sic quoque subiectum accipit esse ab efficiente, non quod producat, sed quia transmutatur, ratione cuius transmutationis habet aliud esse nunc, quam antè habuerit. Sed

Instatur: Ab omnibus causalitatibus debet posse abstrahi aliqua ratio communis, sed ab eo, quod est secundum quid tale & ab illo, quod est simpliciter tale, non potest abstrahi aliqua ratio communis; ergo nec dici debet, causalitatem cause efficientis esse aliam ad subiectum, aliam ad terminum productum. R. negando mi. quia illud, quod est secundum quid tale & illud, quod simpliciter est tale, possunt habere aliquam rationem communem, si non specificam, saltem genericam & universalem, ut patet in pluribus aliis: & sic causalitas cause efficientis, ut sic dici poterit actio præsciendens à termino simpliciter producto, & à termino secundum quid producto, quia differentia illarum causalitatum erit specifica, non generica. Imò dici potest, licet non possit abstrahi conceptus communis simplex, poterit conceptus communis compositus disjunctivus, verbi gratia relatio, unde aliud productum est, vel transmutatum.

Urgetur: Ab eo, quod est effectus & quod est causalitas, nequit abstrahi aliqua ratio communis generica, cum sint diversorum generum, sed actio una est effectus; ergo nequit esse communis cum altera, quæ est causalitas: ma. patet, probatur minor, quia actio transmutans est ipse effectus, cum aliàs nihil producat, imò utraque dici potest effectus, cum ab ipsa causa utraque dependat. R. dist. mi. est effectus Physicè productus, nego mi. per emanationem, concedo mi. & similiter dist. probationem ejus, est namque utraque actio effectus per emanationem, verum ista

F. Amandi Hermann Physica.

I.

II.

Causæ secundæ verè aliquid produciunt.

III.

transcunt, ut videntur, sed temporalia quæq, veluti eternitatis semina jaciuntur. Et alibi sæpe similia.

III.

Probatur Conclusio tertiò

Ratione, tum cujuslibet experientiã, quã scit se operari, loqui, scribere, ambulare, comedere, sed istæ operationes non proveniunt à Deo, sed ab ipso operante, ergò: probatur min. quia hæ, & similes operationes requirunt intrinsecum principium, sed Deus non est intrinsecum principium, ergò: patet ma. probatur mi. intrinsecum principium debet esse pars constitutiva veluti ratio quo agendi constituens agens quod, sed Deus non est, sed nec esse potest tale principium, ergò. Confirmatur: Ex operationibus immanentibus visionis, intellectiois, quæ requirunt idem principium productivum, quod est earum receptivum, sed si provenirent ab aliqua extrinseca causa, non possent dici immanentes; ergò, nec refert, quòd Aristoteles doceat, *intelligere esse quoddam pati*, quia tantum vult, quòd fiat formalitèr intelligens per passionem, seu receptionem, non verò, quòd non producat eandem etiam efficientèr, quòd de potentis externis clarissimè liquet, quæ frequentissimè recipiunt species objectorum absq; eo, quòd se advertant videre, adeoq; non sufficit sola receptio visionis, sed etiam requiritur efficientia.

IV.

Probatur quartò: Si Deus omnia

agit, & causæ secundæ requiruntur tantummodo, veluti conditiones, ad quarum præsentiam effectus producit, sequitur, Deum inconsultò, improvidè, & superflue creasse totius universi motum, influxum astrorum, temporum variationem, terrarum dispositiones, sed hoc asserere impium est & blasphemum, cum Deus omnia in pondere & mensura sapientèr & suavitèr disposuerit, & ordinauerit omnia, ne quidquam superflue agendo, ergò: probatur sequela. Quia si Deus producit plantam, aut viventia se solus, non videtur, quòd requiratur terra fertilis & fructuosa, pinguis, pluvia frequens, semen, granum, calor, &c. cum possit illa se solo absque præsentia tot tamq; diversarum rerum producere, ergò: superflue & inconsultò hæc omnia creasset & fecisset.

V.

Dices: Deus se solo conservat omnes effectus causarum secundarum; ergò etiam se solo producit eos: probatur consequentia, quia non plus requiritur ad productionem, quàm ad conservationem, ergò: probatur etiam ant. Quia quando semel ignis productus est, non concurrat amplius causa secunda ad ejus conservationem, sed Deus solus eum conservat, ergò, R. 1. Negando ant. Quia dantur multi effectus, qui planè nequeant conservari à solo Deo, sed necessariò requirunt causas secundas, quales sunt omnes relationes, quæ nullo modo queunt conservari sine subiecto, & non modò in respectivis hoc contingit, sed etiam in probabili Scotistarum sententia in absolutis, qui totum substantiale distinguunt à suis partibus simul sumptis & unitis, quod tamen Deus, nec per potentiam absolutam, conservare potest sine partibus. Deinde sol producit lumen & lucem, quæ tamen requirit continuum concursum & influxum solis ad ejus conservationem. R. 2. dist.

Deus se solo conservat omnes effectus eodem influxu, quo produxit in substantia, concedo, in modo, nego ant. & consequentiam, & dist. similiter probationem consequentia. Itaq; quando conservat, videtur magis concurrere, quàm quando producit, quia tunc se solo præstat influxum, in productione verò concurrat etiam causa secunda. Deinde dici potest, quòd quavis effectus causæ non conservetur ab ipsa, conservatur tamen per seipsum etiam partialitèr, quòd patet ex eo, quòd resistat contrariis sese destruere conantibus.

Dices secundò: Vel Deus est potens

se solo producere effectum, vel non est, si primum; ergò non requirit ullo modo concursum causæ secundæ, cum tunc potius se oneraret & concursus multiplicare deberet: secundum verò dicere est impium, & etiam quia si se solo nequit facere, per concursum causæ secundæ non acquireret majorem virtutem. R. Deum quidem se solo esse sufficientem ad producendos quoscunque effectus, ex hinc tamen non licet inferre, quòd defacto eos sic producat, quia alioquin gratis tribuisset causis secundis virtutem activam, imò gratis invitaret præmis ad operationes amoris & dilectionis, gratis clamaret: præbe mihi fili, cor tuum, si non vellet vel suavitèr ordinasset, ut causæ secundæ etiam cooperentur, cum sibi ipse totum cor rapere posset & omnem effectum, actumq; amoris producere, quem cor producere deberet. Deinde sequeretur, quòd vel instrumentum, vel principalis causa nihil ageret, quia deberet uni tantummodo adscribi effectus.

QUÆSTIO IV.

An Substantia sit productiva Substantia, an verò accidentia?

Titulus Questionis non est, an una sub-

stantia possit aliam producere ex nihilo sui & subiecti, de quo infra, quando examinabo, an creatura possit elevari ad creandum, sed an substantia create habeat virtutem, ut possint dependentèr à subiecto producere aliam substantiam, per suam essentiam, tanquam per principium quo principalitèr attingat productionem alterius substantia, an verò omnes substantia ab accidentibus producantur. Circa materiam præter Platonicæ deliria & Avicennæ somnia, qui omnem effectum in Ideas & Intelligentias referebant, ut supra adnotavi agens de forma: Triplex alia solemniter in Scholis est sententia, duæ extremæ, una media. Prima est Thomistarum, quæ asserit, omnem substantiam produci per accidentia, ita docet D. Thomas I. p. q. 45. art. 1. & art. 8. quem sequuntur Thomistæ communiter, ut proinde plures non sit necesse citare, ipsi tamen in duas abiere vias, nam aliqui docent, accidentia producere substantiam in sua propria virtute, quatenus scilicet accidens est; alii e contra & potiori ex parte asserunt, accidens attingere quidem substantia productionem, non verò in propria, sed in virtute substantia, ajunt enim, accidens duplicem habere agendi modum, anum